

วารสารธรรมเพื่อชีวิต

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE

ISSN: 2822-048X

<https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

Original Research Article

Participatory Management Model of Private Schools under the Office of the Private Education Commission

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

Tanai Sutabutra^{1*}, & Phramaha Kraiwan Chiinathattiyo²ธนาย สุตะบุตร^{1*}, & พระมหาไกรวรรณ ชินทตติโย²

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. Tanai Sutabutra*

ธนาย สุตะบุตร

Mahamakut Buddhist University, Thailand.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Email: tanai.sut@student.mbu.ac.th

2. Phramaha Kraiwan Chiinathattiyo

พระมหาไกรวรรณ ชินทตติโย

Mahamakut Buddhist University, Thailand.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Email: kraichinnat@gmail.com

คำสำคัญ:

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม, โรงเรียนเอกชน, สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

Keywords:

Participatory Management Model, Private Schools, Office of the Private Education Commission

Article history:

Received: 08/02/2026

Revised: 20/03/2026

Accepted: 01/04/2026

Available online: 28/04/2026

How to Cite:

Sutabutra, T. & Chiinathattiyo, P. (2026). Participatory Management Model of Private Schools under the Office of the Private Education Commission. *Journal Dhamma for Life*, 32(3), 256-272.

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the components of participatory management in private schools under the Office of the Private Education Commission, 2) to develop a participatory management model for these schools, and 3) to evaluate and validate the model. This study employed a mixed methods research approach. The sample consisted of 335 private elementary schools under the Office of the Private Education Commission. The respondents included school directors, deputy directors, teachers, and school board members—four individuals from each school—totaling 1,340 participants. Data collection tools included interviews, questionnaires, and evaluation forms. Data were analyzed using descriptive statistics such as frequency, percentage, standard deviation, and exploratory factor analysis.

The research findings were as follows: 1. The study identified a total of 148 variables constituting six core components of participatory management in private schools under the Office of the Private Education Commission. 2. The developed participatory management model comprised 6 key components with 114 variables: 1) Organizational Leadership Skills (23 variables) 2) Participation in Operations (20 variables) 3) Organizational Commitment (19 variables) 4) Internal Communication (22 variables) 5) Participation in Decision-Making (17 variables) 6) Creative Change Management (13 variables) 3. The developed model was evaluated and validated as accurate, appropriate, feasible, and beneficial, with an overall mean score ($\bar{X}$) of 4.89, indicating strong agreement with theoretical frameworks and research principles.

ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
Thai Journal Citation Index Centre<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 2) เพื่อสร้างและพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 3) เพื่อประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างได้แก่ โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่เปิดสอนระดับประถมศึกษา จำนวน 335 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการ ครูผู้สอน คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา โรงเรียนละ 4 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 1,340 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบประเมิน และรับรองรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่า ได้องค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ 148 ตัวแปร 2. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มีจำนวน 6 องค์ประกอบ รวมทั้งสิ้น 114 ตัวแปร ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ทักษะภาวะผู้นำองค์กร จำนวน 23 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จำนวน 20 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 3 ความผูกพันต่อองค์กร จำนวน 19 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 4 การสื่อสารภายในองค์กร จำนวน 22 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 5 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จำนวน 17 ตัวแปร และ องค์ประกอบที่ 6 การบริหารการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ จำนวน 13 ตัวแปร ตามลำดับ 3. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ทั้ง 6 องค์ประกอบได้รับการประเมินและรับรองรูปแบบว่ามีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของการวิจัยผ่านการประเมินมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 4.89

บทนำ

ในโลกปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ทำให้มนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงจากการใช้ชีวิตประจำวันให้สอดคล้องกับสังคมโลก รูปแบบการดำเนินชีวิตบางด้านได้รับการพัฒนาขึ้น อาทิเช่น ด้านการใช้สื่อเทคโนโลยี การรักษาสุขภาพด้วยเทคนิคการแพทย์ที่ทันสมัย แต่บางด้านกลับเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม อาทิ แนวคิด ทศนคติ การดำเนินชีวิต ความพึงพอใจในวัตถุมากกว่าความดีงาม ฉะนั้นการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้านอย่างเหมาะสม จึงจำเป็นต้องพัฒนาคนให้มีความเจริญในทุก ๆ ด้านอย่างดีและเหมาะสม วิธีการพัฒนาคนที่ได้ผลดีมากวิธีหนึ่งคือ การให้การศึกษาเพราะการศึกษาเป็นกระบวนการที่ดีและเหมาะสมอย่างยิ่งในการนำมาใช้พัฒนาคนและประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรือง

ตั้งพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ พระราชทานในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตและนักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษาเมื่อวันพฤหัสบดี 13 ธันวาคม พ.ศ. 2505 ความตอนหนึ่งว่า “การศึกษาเป็นเรื่องใหญ่และสำคัญยิ่งของมนุษย์ คนเราเมื่อเกิดมาก็ได้รับการสั่งสอนจากบิดามารดาอันเป็นความรู้เบื้องต้น เมื่อเจริญเติบโตขึ้น ก็เป็นหน้าที่ของครูและอาจารย์สั่งสอนให้ได้รับวิชาความรู้สูงและอบรมจิตใจให้ถึงพร้อมด้วยคุณธรรม เพื่อจะได้เป็นพลเมืองดีของชาติสืบต่อไป” และพระบรมราโชวาทที่ทรงพระราชทานแก่คณะครูและนักเรียนที่ได้รับพระราชทานรางวัลฯ ณ ศาลาดุสิดาลัยเมื่อวันจันทร์ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2524 ความตอนหนึ่งว่า “สังคมและบ้านเมืองใด ให้การศึกษาที่ดีแก่ชาวชนได้อย่างครบถ้วน ล้วนพอเหมาะกันทุก ๆ ด้านสังคมและบ้านเมืองนั้น ก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถธำรงรักษาความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้ และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด ผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาทุก ๆ คนจึงต้องถือว่าตัวของท่านมีความรับผิดชอบต่อชาติบ้านเมืองอยู่อย่างเต็มที่ในอันที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เที่ยงตรง ถูกต้อง สมบูรณ์โดยเต็มกำลัง จะประมาทหรือละเลยมิได้” แบ่งความหมายของ “รูปแบบ” ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ แบบจำลองของสิ่งที่ยังไม่สมบูรณ์ เช่น โมเดลบ้าน โมเดลรถยนต์ แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ เช่น Mathematical Model แผนภาพที่แสดงองค์ประกอบหรือแนวคิด เช่น รูปแบบการสอน รูปแบบการบริหาร ระบุว่า “รูปแบบ” คือ แบบจำลองที่อธิบายปรากฏการณ์ให้เข้าใจง่ายขึ้น โดยมีองค์ประกอบหลัก 6 ประการ ได้แก่ เป้าหมาย ตัวแปร โครงสร้าง กระบวนการ ข้อมูล/เทคโนโลยี และบริบท Bardo & Hardman (1982) แบ่งรูปแบบในเชิงนิเวศเมือง เช่น Concentric Zone Model เพื่อบรรยายลักษณะของพื้นที่เมือง และ Residential Segregation Model เพื่ออธิบายลักษณะของประชากรเมือง Yukl (1981) เสนอแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แสดงความคิดเห็น และมีอิสระในการทำงาน ซึ่งช่วยเพิ่มแรงจูงใจและประสิทธิภาพในการทำงานเคท เดวิส (Keith Davis, 1981) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วม (Involvement) ว่าหมายถึงการร่วมงานที่มีการเกี่ยวข้องกันทางด้านจิตใจและอารมณ์ ผลการเกี่ยวข้องกันทำให้การดำเนินการบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม พร้อมทั้งเกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่อกลุ่มด้วย

ดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการบริหารโดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบการบริหารที่สามารถนำไปสู่ผลสำเร็จของโรงเรียนได้หากผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนได้จัดระบบ การบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมอย่างเต็มศักยภาพก็จะทำให้ผลการดำเนินงานของโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ดีขึ้นตามเป้าหมายที่กำหนดไว้แต่หากผู้บริหารขาดการบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างจริงจังจะทำให้การพัฒนาบางอย่างและบริการไม่ต่อเนื่องส่งผลให้ปัญหาไม่ได้รับการแก้ไข ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาก็ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนซึ่งจะได้รูปแบบที่เหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อการบริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนต่อไป

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นกรอบแนวคิดทางการบริหารที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องภายใต้กระบวนการทัศน์การบริหารยุคใหม่ที่ให้ความสำคัญกับ “การกระจายอำนาจ และ “การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder engagement)” เป็นสำคัญ แนวคิดดังกล่าวตั้งอยู่บนฐานความเชื่อว่าการศึกษาศึกษาจะสามารถบรรลุประสิทธิผลสูงสุดได้ เมื่อเปิดพื้นที่ให้บุคลากรทุกระดับมีบทบาทในการร่วมคิดร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ขององค์กรอย่างเป็นระบบ ในมิติทางทฤษฎี การบริหารแบบมีส่วนร่วมสามารถอธิบายได้ผ่านแนวคิดทฤษฎีองค์การเชิงมนุษยนิยม ที่ให้ความสำคัญกับศักยภาพของมนุษย์ การมีแรงจูงใจภายใน และความสัมพันธ์เชิงความร่วมมือภายในองค์กร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของ Likert (System 4 Management) ซึ่งเน้นว่าการบริหารแบบกลุ่มมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อประสิทธิภาพองค์กร เนื่องจากช่วยเสริมสร้างความรู้สึกรับผิดชอบเป็นเจ้าของ และความผูกพันต่อ ในบริบทของสถานศึกษา การบริหารแบบมีส่วนร่วมมิได้จำกัดอยู่เพียงระดับผู้บริหารเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งถือเป็นเครือข่ายทางสังคมของโรงเรียน ที่มีบทบาทร่วมกันในการกำหนดทิศทางการพัฒนาองค์กรทางการศึกษา นักวิชาการไทยได้อธิบายว่ากระบวนการดังกล่าวเป็นรูปแบบของ “การบริหารแบบกระจายอำนาจเชิงบูรณาการ” ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างความร่วมมืออย่างเป็นระบบมากกว่าการสั่งการจากบนลงล่างเพียงอย่างเดียว (รัตน มุลป้อม & พิกุล ภูมิโคกรักษ์, 2565) นอกจากนี้ ไกรสิทธิ์ ดิบุรณ์ และธารินทร์ รสานนท์ (2564) ได้สะท้อนให้เห็นเชิงประจักษ์ว่าการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการไม่ได้เป็นเพียงปัจจัยเสริม แต่เป็นตัวแปรเชิงสาเหตุที่ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน โดยเฉพาะในมิติของการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การตัดสินใจเชิงวิชาการ และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่าการมีส่วนร่วมช่วยลดช่องว่างระหว่างนโยบายและการปฏิบัติจริง ส่งผลให้การดำเนินงานมีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษามากยิ่งขึ้น

องค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

จากการสังเคราะห์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบ โดยประกอบด้วยมิติสำคัญ 5 ด้าน ซึ่งสะท้อนวงจรการบริหาร (management cycle) อย่างครบถ้วน ได้แก่ การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน การประเมินผล และการมีส่วนร่วมจากภายนอกองค์กร

ประการแรก การมีส่วนร่วมในการวางแผน (Planning Participation) ถือเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และ

ตัวชี้วัดความสำเร็จของโรงเรียน กระบวนการนี้ช่วยสร้างความสอดคล้องเชิงเป้าหมาย (goal congruence) และลดความขัดแย้งเชิงโครงสร้างภายในองค์กร

ประการที่สอง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision-Making Participation) เป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างความโปร่งใสและความเป็นประชาธิปไตยในองค์กรทางการศึกษา การเปิดพื้นที่ให้ครูและบุคลากรมีบทบาทในการเลือกแนวทางปฏิบัติช่วยเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ เนื่องจากเกิดจากการบูรณาการข้อมูลเชิงประสบการณ์จากภาคปฏิบัติจริง

ประการที่สาม การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation Participation) เป็นขั้นตอนที่สะท้อนการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติจริง (policy implementation) โดยอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายในการขับเคลื่อนแผนงานให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม การมีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้มีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการศึกษา เนื่องจากช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวขององค์กร

ประการที่สี่ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation Participation) เป็นกลไกสะท้อนกลับ (feedback mechanism) ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง (continuous improvement) การประเมินผลร่วมกันช่วยให้เกิดการเรียนรู้เชิงองค์กร (organizational learning) และการปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ประการสุดท้าย การมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ปกครอง (Community Participation) เป็นมิติที่สะท้อนแนวคิดโรงเรียนในฐานะระบบเปิด (open system) ที่มีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอก การมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา เสริมสร้างทุนทางสังคม (social capital) และเพิ่มความยั่งยืนของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระยะยาว

แนวคิดการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม

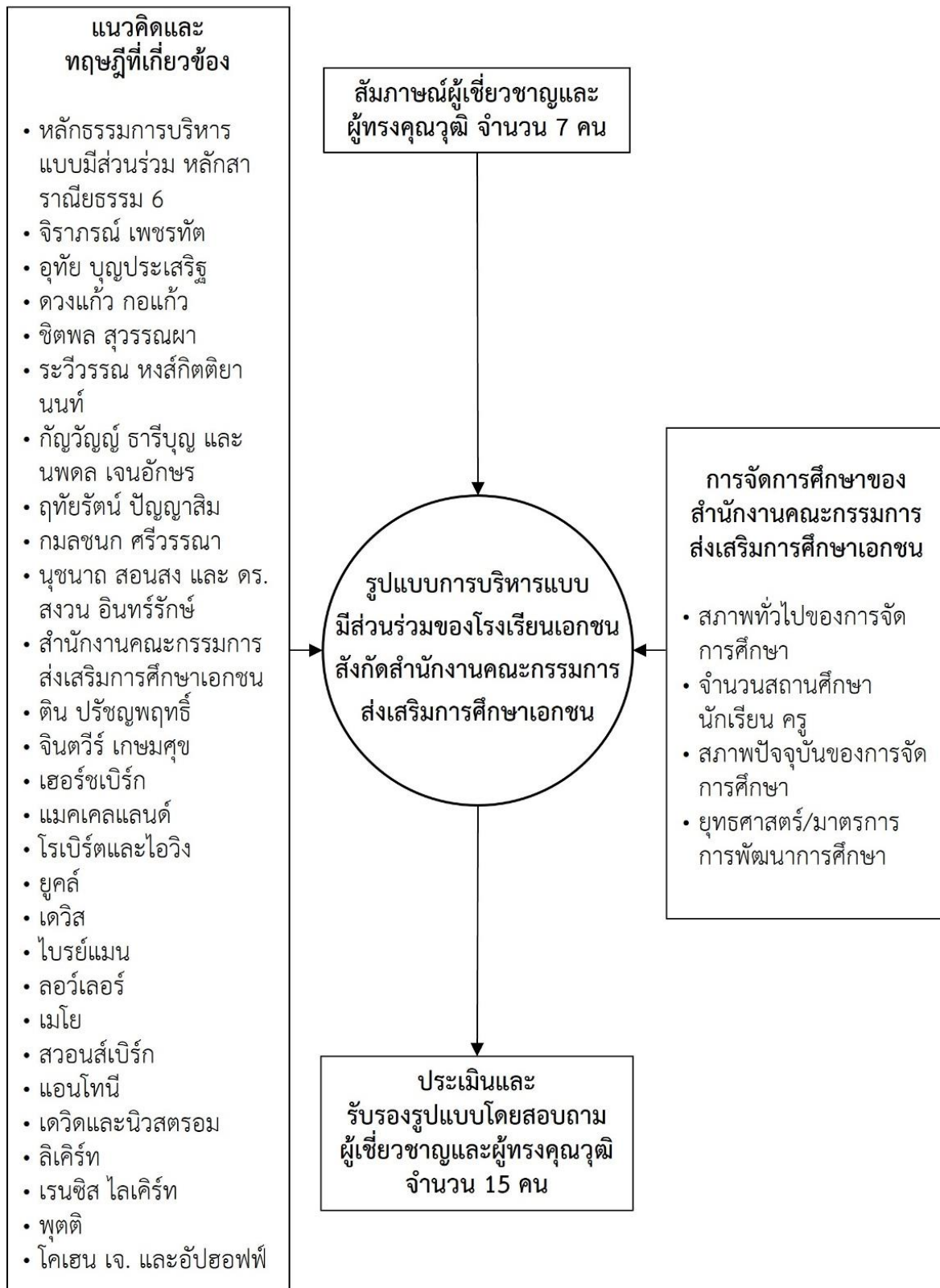
การพัฒนารูปแบบ (Model Development) ในงานวิจัยทางการศึกษาถือเป็นกระบวนการเชิงระบบที่มุ่งสร้างองค์ความรู้เชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติให้มีความสอดคล้องกัน โดยทั่วไปประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงทฤษฎี การสังเคราะห์รูปแบบเบื้องต้น การตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ (expert validation) และการประเมินความเป็นไปได้ของการนำไปใช้จริง ในเชิงระเบียบวิธีวิจัย การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมมักใช้แนวทางการวิจัยเชิงผสมผสาน (mixed methods research) เพื่อให้ได้ทั้งข้อมูลเชิงลึกและข้อมูลเชิงปริมาณที่สามารถตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้อย่างรอบด้าน โดยเฉพาะการใช้เทคนิค Delphi technique หรือการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารและครู เพื่อให้ได้องค์ความรู้จากประสบการณ์จริงในภาคสนาม งานวิจัยของรัตนา มูลป้อม และคณะ (2566) ชี้ให้เห็นว่าความสำเร็จของการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนเอกชนขึ้นอยู่กับความสอดคล้องระหว่างบริบทองค์กรกับองค์ประกอบของรูปแบบที่พัฒนา หากรูปแบบขาดความยืดหยุ่นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพจริง

ของโรงเรียน อาจส่งผลให้การนำไปใช้ไม่เกิดประสิทธิผลตามที่คาดหวัง ดังนั้น การประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์จึงเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการพัฒนารูปแบบ

การมีส่วนร่วมในบริบทโรงเรียนเอกชน

โรงเรียนเอกชนมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากสถานศึกษาของรัฐในหลายมิติ โดยเฉพาะในด้านความยืดหยุ่นของการบริหารจัดการ การพึ่งพาทรัพยากรจากภาคเอกชน และการแข่งขันเชิงคุณภาพทางการศึกษา ส่งผลให้การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความอยู่รอดและความสำเร็จขององค์กร ในบริบทดังกล่าว การมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหารไม่ได้เป็นเพียงกลไกเชิงการบริหาร แต่ยังเป็นปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของโรงเรียน งานวิจัยจำนวนมากสะท้อนว่าโรงเรียนเอกชนที่มีระดับการมีส่วนร่วมสูงมักมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ดีกว่า รวมถึงมีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนที่สูงขึ้น (กัญญวัญญ์ ธาริบุญ & นพดล เจนอักษร, 2563) ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า การมีส่วนร่วมในโรงเรียนเอกชนช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรแบบร่วมมือ (collaborative organizational culture) ซึ่งส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ การตัดสินใจที่มีคุณภาพ และความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการ นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มแรงจูงใจของบุคลากรผ่านการรับรู้ถึงความสำคัญของบทบาทตนเองในองค์กร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโดยรวมของสถานศึกษาในระยะยาว

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
3. วิเคราะห์สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

การมีส่วนร่วมในการวางแผนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากการวางแผนร่วมกันช่วยสร้างความชัดเจนของเป้าหมายองค์กร และเพิ่มความสอดคล้องระหว่างนโยบายกับการปฏิบัติจริง ส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่โรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาจำนวน 2,561
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษา ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออกและภาคตะวันตก จำนวน 335 โรงเรียนกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) สำหรับรายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก (Lottery) ผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 4 คน ประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการหรือผู้ช่วย ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 1,340 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยจำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ จัดทำขึ้นจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเอกชน โดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 7 คน ด้วยวิธีการคัดเลือกแบบ

เฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) แบบสอบถามความคิดเห็น ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลและสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 3 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ และขนาดสถานศึกษา (แบบเลือกตอบ) ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยใช้มาตราส่วนลิเคิร์ต 5 ระดับ ตอนที่ 3 คำถามปลายเปิดเพื่อรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ตอบ แบบสอบถาม แบบประเมินรูปแบบ เป็นแบบประเมินแบบประมาณค่า 5 ระดับ ใช้สำหรับให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาารูปแบบให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์เพื่อแจ้งผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ สถานศึกษา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในทุกขั้นตอน

2. การเก็บข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็น ผู้วิจัยจัดส่งและรับคืนแบบสอบถามดังนี้ 1. ผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือจากบริษัทอักษรเจริญทัศน์ ซึ่งเป็นผู้จำหน่ายหนังสือและแบบเรียนทั่วประเทศ ในด้านการเก็บข้อมูล โดยมีผู้อำนวยการส่วนภูมิภาคสายงานการตลาด รองผู้อำนวยการส่วนภูมิภาคสายงานการตลาด ผู้จัดการภาคสายงานการตลาด และพนักงานการตลาดในแต่ละจังหวัดทุกจังหวัด 2. เขตกรุงเทพมหานคร ผู้จัดการภาคมารับเอกสารแบบสอบถามงานวิจัยด้วยตนเองที่โรงเรียนพิชญศึกษา อำเภอบางเกร็ง จังหวัดนนทบุรี และมอบให้พนักงานการตลาดมอบให้กับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 3. จังหวัดในภาคต่าง ๆ ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ให้กับผู้อำนวยการส่วนภูมิภาคสายงานการตลาด ผู้จัดการภาคสายงานการตลาด และมอบให้พนักงานการตลาดส่งแบบสอบถามไปให้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (ภาคผนวก ข)

3 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม 1. เขตกรุงเทพมหานครผู้จัดการภาคเป็นผู้รวบรวมข้อมูลมามอบให้ที่โรงเรียนพิชญศึกษา 2. จังหวัดต่าง ๆ ผู้จัดการ ภาครวบรวมข้อมูลส่งคืนทางไปรษณีย์ 3. การเก็บรวบรวมข้อมูลสามารถเก็บได้ครบตามกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูลและเกณฑ์การแปลความหมาย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็นไปอย่างถูกต้องตามระเบียบวิธีวิจัย ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูล ทุกขั้นตอน และนำมาวิเคราะห์ โดยใช้สถิติในการวิจัยดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (กลุ่มตัวอย่าง) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดของสถานศึกษา กำหนดให้เป็นการตอบแบบเลือกตอบ (Check list) โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 1) ค่าสถิติมัชฌิมเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน

(Standard deviation) สำหรับเกณฑ์วิเคราะห์ข้อมูลด้านองค์ประกอบสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน วิเคราะห์ข้อมูล ตามแนวคิดของ เบสท์ (Best) 2) ค่าดัชนี KMO (Kaiser-Mayer-Olkin Measurers of Sampling Adequacy) ใช้วิเคราะห์เนื้อหาความเหมาะสมของข้อมูลเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบ มีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 โดยค่าที่เหมาะสมจะต้องมากกว่า 0.50 และค่า KMO จะเท่ากับ 1 เมื่อตัวแปรแต่ละตัวสามารถทำนายได้ด้วยตัวแปรอื่นโดยปราศจากความคลาดเคลื่อน ส่วนในช่วงอื่นแปลความหมาย

3. การวิเคราะห์รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ใช้สถิติการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Factor - Analysis) และค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Correlation) โดยใช้ โปรแกรมสำเร็จรูป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิยืนยันรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 15 คน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เพื่อประเมินและรับรองรูปแบบและเพิ่มความน่าเชื่อถือในการสร้างรูปแบบที่พัฒนาขึ้นให้มีความถูกต้อง เหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ โดยแบบประเมินมีโครงสร้างให้เลือกเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงให้ได้รูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยมีการประเมิน 4 ด้าน ซึ่งใช้หลักเกณฑ์การตัดสินระดับคุณภาพของการประเมินคุณภาพของสำนักงาน รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. โดยใช้เกณฑ์รับรอง 5 ระดับ คือ ดีเยี่ยม ดีมาก ดี พอใช้ ปรับปรุง โดยใช้เกณฑ์การรับรองในระดับดีขึ้น คือ ตั้งแต่ร้อยละ 75 ขึ้นไปจะถือว่า รับรองหรือผ่านเกณฑ์การประเมินในแต่ละองค์ประกอบทุกด้านทั้ง 4 ด้าน คือ

- 1) ด้านความถูกต้อง (Accuracy)
- 2) ด้านความเหมาะสม (Propriety)
- 3) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility)

4) ความเป็นประโยชน์ (Utility) การนำเสนอข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอในรูปแบบของตารางแผนภูมิและการพรรณนาตามลักษณะของข้อมูลที่วิเคราะห์ได้

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่าความถี่และค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง ที่ตอบแบบสอบถาม (n = 1,300)

ข้อมูลสถานภาพ	ความถี่ (Frequency)	ร้อยละ (Percentage)
1. เพศ		
1. ชาย	234	18.00
2. หญิง	1,066	82.00
รวม	1,300	100.00
2. อายุ		
1. ต่ำกว่า 30 ปี	21	1.63
2. 30 – 39 ปี	259	19.92
3. 40 – 49 ปี	694	53.38
4. 50 ปีขึ้นไป	326	25.07
รวม	1,300	100.00
3. ระดับการศึกษา		
1. ปริญญาตรี	667	50.83
2. ปริญญาโท	618	47.54
3. ปริญญาเอก	15	1.63
รวม	1,300	100.00
4. ประสบการณ์ในการทำงาน		
1. ไม่เกิน 9 ปี	16	1.24
2. 10 – 19 ปี	519	39.92
3. 20– 29 ปี	495	38.08
4. 30 – 39 ปี	210	16.15
5. 40 ปี ขึ้นไป	60	4.61
รวม	1,300	100.00
5. ขนาดของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน		
1. เล็ก (จำนวนนักเรียนน้อยกว่า 500 คน)	93	27.76

ข้อมูลสถานภาพ	ความถี่ (Frequency)	ร้อยละ (Percentage)
2. กลาง (จำนวนนักเรียน 500 – 1,499 คน)	186	55.52
3. ใหญ่ (จำนวนนักเรียน 1,500 - 2,499 คน)	32	9.56
4. ใหญ่พิเศษ (จำนวนนักเรียน 2,500 คน ขึ้นไป)	24	7.17
รวม	335	100.00

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 1,066 คน คิดเป็นร้อยละ 82.00 และเป็นเพศชายจำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 18.00 ส่วนใหญ่ มีอายุ 40-49 ปีจำนวน 694 คน คิดเป็นร้อยละ 33.38 รองลงมามีอายุ 50 ปีขึ้นไปจำนวน 326 คน คิดเป็นร้อยละ 25.07 มีอายุ 30 - 39 ปีจำนวน 259 คน คิดเป็นร้อยละ 19.92 และมีอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 1.63

ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 667 คนคิดเป็นร้อยละ 50.83 รองลงมามีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 618 คนคิดเป็นร้อยละ 47.54 และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 15 คนคิดเป็นร้อยละ 1.63 ข้อมูลประสบการณ์ในการทำงานในปัจจุบันพบว่าส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงาน 10-19 ปี จำนวน 519 คนคิดเป็น ร้อยละ 39.92 รองลงมามีประสบการณ์ในการทำงาน 20-29 ปี จำนวน 495 คนคิดเป็นร้อยละ 38.08 ประสบการณ์ในการทำงาน 30-39 ปี จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 16.15 ประสบการณ์ในการทำงาน 40 ปีขึ้นไป จำนวน 60 คนคิดเป็นร้อยละ 4.61 และประสบการณ์ในการทำงานไม่เกิน 9 ปีจำนวน 16 คนคิดเป็นร้อยละ 1.24 ข้อมูลเกี่ยวกับขนาดของสถานศึกษาพบว่าส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดกลาง (จำนวนนักเรียน 500 ถึง 1,499 คน) จำนวน 186 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 55.52 รองลงมาเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก (จำนวนนักเรียนน้อยกว่า 500 คน) จำนวน 93 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 27.76 โรงเรียนขนาดใหญ่ (จำนวนนักเรียน 1,500-2,499 คน) จำนวน 32 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 9.56 และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ (จำนวนนักเรียน 2,500 คนขึ้นไป) จำนวน 24 โรงเรียนคิดเป็นร้อยละ 7.16

ตารางที่ 2 ผลการประเมินและรับรองจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความคิดเห็นต่อ ประเด็นพิจารณาในด้านความถูกต้อง (Accuracy) (n=15)

ประเด็นในการพิจารณา	ค่ามัธยิม เลขคณิต ($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
1. ผลการประเมินและรับรองจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความคิดเห็นต่อ ประเด็นพิจารณาในด้านความถูกต้อง (Accuracy)	4.87	0.22	มากที่สุด

ประเด็นในการพิจารณา	ค่ามัชฌิม เลขคณิต ($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
2. ผลการประเมินและรับรองจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความคิดเห็นต่อประเด็นพิจารณาในด้านความเหมาะสม (Propriety)	4.93	0.14	มากที่สุด
3. ผลการประเมินและรับรองจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความคิดเห็นต่อประเด็นพิจารณาในด้านความเป็นไปได้ (Feasibility)	4.87	0.15	มากที่สุด
4. ผลการประเมินและรับรองจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความคิดเห็นต่อประเด็นพิจารณาในด้านความเป็นประโยชน์ (Utility)	4.90	0.26	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.89	0.11	มากที่สุด

การประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน พบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเอกชน สังกัดคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ซึ่งผลการประเมินและรับรองอยู่ในระดับมากที่สุด มีคะแนนค่าเฉลี่ยในภาพรวมเท่ากับ ($\bar{X} = 4.89$ S.D. = .11) ถือได้ว่าเป็นการรับรองรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ รวม 114 ตัวแปรคือองค์ประกอบที่ 1 ทักษะภาวะผู้นำองค์การ จำนวน 23 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จำนวน 20 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 3 ความผูกพันต่อองค์การ จำนวน 19 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 4 การสื่อสารภายในองค์การ จำนวน 22 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 5 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จำนวน 17 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 6 การบริหารการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ จำนวน 13 ตัวแปร ซึ่งการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ทั้ง 6 องค์ประกอบ สามารถแสดงได้ในแผนภาพที่ 1

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า รูปแบบการบริหารความปลอดภัยสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรมที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปประยุกต์ใช้ในระดับมาก ทั้งนี้สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเอกชน

ผลการศึกษาพบว่าองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู บุคลากร นักเรียน และผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่เน้นการกระจายอำนาจและการสร้างความรับผิดชอบร่วมกันในองค์กรทางการศึกษา โดยผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2553) ที่เสนอว่าการบริหารที่มีประสิทธิภาพควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันและนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับ Daniel Goleman (2005) ที่อธิบายว่า ภาวะผู้นำที่มีความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในองค์กร ผ่านการสร้างควมไว้วางใจ การรับฟัง และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา

การสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องเชิงระบบ โดยประกอบด้วยหลักการ แนวคิด กระบวนการดำเนินงาน และผลลัพธ์ที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ สมคิด พรหมแดง (2552) ที่ระบุว่า การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องบูรณาการการมีส่วนร่วมกับ วัฒนธรรมองค์กร และต้องคำนึงถึงบริบทของสถานศึกษาเป็นสำคัญ นอกจากนี้ การนำหลักพุทธธรรม ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา มาเป็นกรอบแนวคิดในการบริหาร ยังช่วยเสริมสร้างความร่วมมือ ความสามัคคี และการตัดสินใจเชิงจริยธรรมภายในองค์กร ในมิติของการพัฒนาเชิงระบบ รูปแบบดังกล่าวยังสอดคล้องกับแนวคิดของการออกแบบระบบการบริหารเชิงบูรณาการ ที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ ซึ่งเป็นหลักสำคัญของการพัฒนารูปแบบทางการบริหารในเชิงวิชาการ

การประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนถึงความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริงในสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบมีความชัดเจนในเชิงโครงสร้างและมีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนเอกชน ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับหลักการของ บุญทัน ดอกไธสง (2550)

ที่ระบุว่า ความปลอดภัยและประสิทธิภาพขององค์กรทางการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมความรับผิดชอบร่วมกัน

โดยสรุป ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่บูรณาการกับหลักพุทธธรรม ไม่เพียงแต่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในเชิงโครงสร้างเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อการพัฒนามิติทาง จิตใจ ความไว้วางใจ และความสัมพันธ์เชิงบวกภายในองค์กร ดังนั้น รูปแบบที่พัฒนาขึ้นจึงไม่เพียงเป็นกลไกในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ แต่ยังเป็นแนวทางในการสร้าง “องค์กรการศึกษาที่มีความปลอดภัยทาง กายภาพและจิตใจ” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนและความเป็นอยู่ที่ดี (well-being) ของผู้เรียนและบุคลากรในสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

สรุป

จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการบริหารความปลอดภัยสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรมที่ พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยรูปแบบดังกล่าวประกอบด้วย 3 มิติหลัก ได้แก่ (1) การบริหารจัดการด้านนโยบายความปลอดภัย (2) การบริหารจัดการด้านปัจจัยสนับสนุนและส่งเสริมความปลอดภัย และ (3) การบริหารจัดการด้านกิจกรรม ส่งเสริมความปลอดภัย ซึ่งทั้งสามมิติมีความเชื่อมโยงกันในลักษณะองค์รวม และครอบคลุมทั้งระดับนโยบาย โครงสร้างการดำเนินงาน และการปฏิบัติจริงในสถานศึกษา การบูรณาการหลักพุทธธรรม ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ไตรสิกขา และอริยมรรคมีองค์ 8 มีบทบาทสำคัญในการยกระดับการบริหารความปลอดภัยจาก ระบบที่มุ่งเน้นการควบคุมและการกำกับภายนอก ไปสู่ระบบที่ส่งเสริมการพัฒนาจิตสำนึกภายใน ความรับผิดชอบ และวินัยเชิงคุณธรรมของผู้เรียนและบุคลากรในสถานศึกษา ส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมความ ปลอดภัยที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจ และการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล ผลการศึกษายัง สะท้อนว่า รูปแบบดังกล่าวสามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในสถานศึกษา ทั้งผู้บริหาร ครู บุคลากร และนักเรียน อันนำไปสู่บรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการพัฒนาอย่างรอบด้าน อีกทั้งยังช่วยลด ความเสี่ยงจากพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และความขัดแย้งภายในองค์กรได้อย่างเป็นระบบ

โดยสรุป การบริหารความปลอดภัยสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรมมิได้จำกัดอยู่เพียงมิติด้านกายภาพ เท่านั้น แต่ยังครอบคลุมมิติด้านจิตใจ ความสัมพันธ์ และพฤติกรรมของบุคคลในสถานศึกษา ซึ่งนำไปสู่การ พัฒนาระบบความปลอดภัยที่มีความยั่งยืน มีคุณภาพ และสอดคล้องกับบริบทของสังคมการศึกษาในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการปฏิบัติ

1. ศึกษาารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ ก่อนที่จะนำไปใช้
2. ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ควรนำองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในแต่ละรายละเอียดทั้ง 6 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ทักษะภาวะผู้นำองค์การ องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน องค์ประกอบที่ 3 ความผูกพันต่อองค์การ องค์ประกอบที่ 4 การสื่อสารภายในองค์การ องค์ประกอบที่ 5 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และองค์ประกอบที่ 6 การบริหารการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ ไปเป็นนวัตกรรมหรือตัวชี้วัดในองค์การ เพื่อองค์การจะได้มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์การต่อไป
3. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับจังหวัด ซึ่งได้แก่บุคลากรในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ควรนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ไปเป็นแนวทางในการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนและเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการบริหารจัดการคุณภาพขององค์กรต่อไปในอนาคต
4. ควรเน้นให้มีการประสานงานความร่วมมือของโรงเรียนเอกชน ในการนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ไปใช้ในการทำงานเป็นทีมของโรงเรียน โดยโรงเรียนที่มีความพร้อมมากจะได้ช่วยเหลือโรงเรียนที่มีความพร้อมน้อย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการทำงานเป็นทีมในแต่ละองค์ประกอบ ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานในสังกัดอื่นเช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นต้น
3. ควรศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของสถานศึกษาเอกชนกับประสิทธิผลของสถานศึกษา

4. ควรวิจัยเชิงคุณภาพต่อกรณีศึกษาเฉพาะโรงเรียนหรือจังหวัด เป็นการเจาะลึกสัมภาษณ์ผู้บริหาร บุคลากร นักเรียนและผู้ปกครอง ในบางประเด็น ตามเกณฑ์การบริหารคุณภาพเป็นการศึกษาภาคสนามลงพื้นที่จริงด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเพื่อศึกษาในเชิงลึกระยะยาวต่อเนื่อง เพื่อเห็นพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- กัญญาณัฐ ธาริบุญ, & นพดล เจนอักษร. (2563). การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษาเอกชนและผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 14(2), 45–60.
- ทิตินา แคมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญทัน ดอกไธสง. (2550). *การบริหารการศึกษาและการพัฒนาองค์กรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช. (2505). *พระบรมราโชวาทพระราชทานในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร วิทยาลัยวิชาการศึกษา วันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2505*.
- พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช. (2524). *พระบรมราโชวาทพระราชทานแก่คณะครูและนักเรียนที่ได้รับพระราชทานรางวัล ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2524*.
- ไกรสิทธิ์ ดิบุณย์, & ธารินทร์ รसानนท์. (2564). การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียน. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์*, 22(1), 78–92.
- รัตนา มูลป้อม, & พิกุล ภูมิโคกรักษ์. (2565). การบริหารแบบกระจายอำนาจเชิงบูรณาการในสถานศึกษา. *วารสารการบริหารการศึกษาไทย*, 19(3), 33–50.
- รัตนา มูลป้อม, และคณะ. (2566). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนเอกชน. *วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษา*, 28(1), 101–118.
- สมคิด พรหมแดง. (2552). *การบริหารสถานศึกษาเชิงระบบและการมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bardo, J. W., & Hardman, J. J. (1982). *Urban society: A systematic introduction*. New York: F.E. Peacock Publishers.
- Davis, K. (1981). *Human behavior at work: Organizational behavior*. New York: McGraw-Hill.
- Goleman, D. (2005). *Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ*. New York: Bantam Books.
- Likert, R. (1967). *The human organization: Its management and value*. New York: McGraw-Hill.
- Yukl, G. (1981). *Leadership in organizations*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.